

УДК [351.75:324:342.9](477)

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.05.123>

НОВИЙ ПОГЛЯД НА МОДЕЛІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ НА ОСНОВІ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Крижановський А.С.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри міжнародного та кримінального права

Навчально-наукового Інституту права,

психології та інноваційної освіти

Національного університету «Львівська політехніка»,

ORCID: 0000-0002-2432-5286

Крижановський А.С. Новий погляд на моделі досудового розслідування на основі інформаційно-технологічного забезпечення.

У статті на підставі чинного законодавства розглянуто нові погляди на моделі досудового розслідування. Стаття містить теоретичні пропозиції щодо оптимізації та раціоналізації досудового розслідування як основної стадії в кримінальному процесі України на основі змін, що відбуваються в умовах цифрової трансформації суспільства. Методологічні основи моделювання досудового розслідування у кримінальних справах включають критерії (елементи) індивідуалізації моделі: цілі та завдання досудового розслідування; місце у організації кримінального судочинства; початковий момент розслідування у кримінальній справі; структурна побудова досудового розслідування; організаційно-правове становище органів і посадових осіб, які здійснюють діяльність з розслідування. Зазначено, що кризові явища в сучасному досудовому розслідуванні у кримінальних справах обумовлені обставинами, які, у свою чергу, визначають потребу в реформуванні: побудова досудового розслідування не повною мірою співвіднесена з історичним розвитком і тенденціями зближення обвинувального та змагального типів кримінального процесу; відсутній єдиний підхід держави та наукової спільноти до визначення оптимальної конструкції досудового розслідування у кримінальних справах, що відповідає не лише можливості протистояти сучасній криміналізації суспільства, а й стимулює подальше самовдосконалення; у досудовому розслідуванні спостерігаються організаційні та процедурні протиріччя між формами; змішання функцій кримінального переслідування, розкриття та розслідування злочинів, вирішення кримінальної справи та судового контролю; конкуренція розшукових і змагальних засад на даному етапі розслідування у кримінальній справі. Досудове розслідування з його завданнями щодо встановлення обставин скоєного злочину, письмовим

оформленням усіх доказів, зібраних внаслідок проведення слідчих дій, формує слідчу модель кримінального процесу. Зміст слідчої моделі пов'язаний з тим, що досудове розслідування ґрунтується на письмовому документообігу де провідну роль грає слідчий.

Ключові слова: інформаційно-комунікативні технології, наукова організація праці, слідчий, стратегія, технологічна платформа.

Kryzhanovskyi A.S. A new look at models of pre-trial investigation based on information technology support.

Abstract. In the article, based on the current legislation, new views on models of pre-trial investigation are considered. The article contains theoretical proposals for optimization and rationalization of pre-trial investigation as the main stage of pre-trial investigation in the criminal process of Ukraine based on the changes taking place in the conditions of digital transformation of society. Methodological bases of modeling of pre-trial investigation in criminal cases include the following criteria (elements) of individualization of the model: goals and tasks of pre-trial investigation; his place in the organization of criminal justice; the initial moment of investigation in a criminal case; structural construction of pre-trial investigation; organizational and legal status of bodies and officials who carry out this activity. It is noted that the crisis phenomena in the modern pre-trial investigation in criminal cases are caused by circumstances that, in turn, determine the need for reform: the construction of the pre-trial investigation is not fully correlated with the historical development and the convergence trends of accusatory and adversarial types of criminal proceedings; there is no unified approach of the state and the scientific community to determine the optimal structure of pre-trial investigation in criminal cases, which corresponds not only to the possibility of resisting the modern criminalization of society, but also stimulates

further self-improvement; organizational and procedural contradictions between its forms are observed in the pre-trial investigation; confusion of the functions of criminal prosecution, detection and investigation of crimes, resolution of a criminal case and judicial control; competition of investigative and adversarial grounds at this stage of investigation in a criminal case. The pre-trial investigation with its tasks of establishing the circumstances of the committed crime, the written registration of all the evidence collected because of investigative actions, forms the investigative model of the criminal process. The content of the investigative model is related to the fact that the modern pre-trial investigation is based on written document circulation. The investigator plays the leading role.

Key words: information and communication technologies, scientific organization of work, investigator, strategy, technological platform.

Постановка проблеми. Головні напрями розвитку та вдосконалення досудового розслідування у кримінальних справах повинні визначитися у межах єдиної теоретичної концепції, в основі якої слід позначити модель як теоретичний образ прогнозованого явища, що дозволяє об'єктивно сформулювати уявлення про сучасний стан діяльності з розкриття та розслідування злочинів, встановити джерела позитивного та негативного впливу на її еволюцію, шляхи та перспективи модернізації даного етапу кримінального судочинства. Під досудовим розслідуванням розуміється стадія, де уповноважені державні органи та посадові особи у відповідності до кримінально-процесуального закону здійснюють діяльність із збирання, перевірки та оцінки доказів, на основі яких встановлюється винність (або невинність) особи (осіб) у скоєнні злочину, інші обставини, які стосуються кримінального провадження.

Мета дослідження – в умовах цифрової трансформації сформулювати уявлення про оптимальну модель досудового розслідування на основі інформаційно-технологічного забезпечення.

Стан опрацювання проблематики. Окремі аспекти досліджуваної проблематики вивчали науковці: А. Антонюк, С. Банах, С. Берна, А. Білецький, Н. Глинська, І. Гловюк, Д. Клепка, І. Крицька, Є. Короткова, М. Пашковський, Ю. Репіна, О. Сіренко, А. Столітній, М. Цапок, М. Свам та інші. У даний час багато концептуальних питань цифровізації кримінального процесу в Україні залишаються недостатньо опрацьованими.

Виклад основного матеріалу. Досудове розслідування з його завданнями щодо встановлення всіх обставин скоєного злочину, письмо-

вим оформленням усіх доказів, зібраних внаслідок проведення слідчих дій, формує слідчу модель кримінального процесу. Зміст слідчої моделі пов'язане з тим, що сучасне досудове розслідування ґрунтується на письмовому документообігу. Провідну роль грає слідчий. Він становить процесуальні документи, які містять доказову інформацію щодо предмета доказування; формує повний пакет кримінального провадження – від заяви про злочин до складання обвинувального висновку.

Кримінальне провадження представляє, як би повністю «закінчену книгу» від початку та до кінця, з висновками про винність обвинуваченого. До цієї книги є опис у протоколах слідчих дій щодо доказової інформації, яка розкриває механізм злочину. Головне завдання досудового розслідування – збирання (формування) такої системи доказів, виходячи з яких, у сукупності, достатності та достовірності, обґрунтовується наявність чи відсутність у діянні складу злочину. На цій стадії відбувається доведення.

У наукових працях відзначається між науковий, багатоаспектний та багаторівневий і міжгалузевий характер організації розслідування злочинів. Враховуючи ці обставини, пропонуємо основні напрями для модернізації існуючих положень, які становлять нову стратегію розслідування злочинів.

Під стратегією розуміємо мистецтво у досягненні мети, головний напрям у діяльності. Поняття стратегії визначається як план досягнення довгострокової чи загальної мети [1, с. 155]. Найбільш розгорнуте визначення загальної характеристики стратегії дав М.Г. Колодяжний, яку він розглядає як різновид цілеспрямованого системного підходу, що моделюється, спрямованого на перспективне планування суб'єктно-об'єктних відносин, особливого інструменту організації діяльності та управління явищами певної сфери суспільного життя, домінуючого курсу, обраного варіанта діяльності, спрямованого на зміну чи модифікацію об'єкта цієї сфери [2, с. 12].

Юридичну стратегію цей автор представляє як систему пріоритетів, цілей, принципів, основних напрямів, завдань і механізмів реалізації державної політики, зафіксовану як план, реалізація якого пов'язана з довгостроковою перспективою отримання певного результату, засновану на попередньому та теперішньому стані проблеми, що враховує сучасні ризики та загрози, передбачає способи вирішення цієї проблеми та здійснення контролю за її поетапною реалізацією, базується на положеннях різних нормативно-правових актів держави та міжнародно-правових документів і включає суб'єктно-об'єктні константи та часові рамки [2, с. 12-13].

Особливе значення стратегічний аспект має для криміналістики, покликаної забезпечувати наукове обґрунтування методології розслідування злочинів в умовах інформаційно-технологічної революції.

Поняття стратегії у криміналістичних дослідженнях впливає на формування методів розслідування злочинів. Методи пізнання фактів та обставин злочину включають стратегічні та тактичні методи. Наприклад, Д. Берназ, П. Берназ визначає криміналістичну стратегію як складне явище, що включає формування цілепокладання та розподіл цілей відповідно до етапу реалізації стратегії, уміння керувати процесом розслідування, визначення етапів, розподіл пріоритетів при перевірці версій [3, с. 30].

На відміну від широкого (управлінського) розуміння стратегії та вузько дисциплінарного підходу, спробуємо провести дослідження обраних питань модернізації досудового розслідування за допомогою системного, комплексного підходу щодо засобів, методів, цілей стратегії досудового розслідування.

Основним драйвером у всіх галузях економіки та соціальної сфери виступає переклад проектування технологічних систем, контролю стану та управління з аналогової в цифрову форму, формування цифрових платформ, що інтегрують дані, розробка програмних додатків для обробки цих даних.

У Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року заявлено, що важливим інструментом поєднання зусиль бізнесу, науки та держави щодо реалізації пріоритетних напрямів модернізації та технологічного розвитку економіки є технологічні платформи [4].

Технологічна платформа – це комунікаційний інструмент, спрямований на активізацію зусиль з удосконалення всіх видів діяльності, залучення додаткових ресурсів, на вдосконалення нормативно-правової бази у галузі науково-технологічного та інноваційного розвитку. Цифрові платформи змінюють організацію ринків товарів і послуг. Платформи існують у трьох аспектах: платформа як технологічна конструкція (програмна інтеграція даних і додатків для обробки); платформа як бізнес-модель, корпоративна організація – екосистема з розробників та постачальників модулів і додатків; платформа як відкрита, інфраструктура для взаємодій між виробниками та споживачами. [5, с. 24-25].

При формуванні та розвитку технологічних платформ визначено завдання, частина яких можуть скласти конструктив у правоохоронній діяльності зараз, а деякі в перспективі. Виділимо найбільш перспективні напрями вирішення завдань, які будуть включені до інформаційно-технологічного забезпечення діяльності з

розкриття та розслідування злочинів як засади наукової організації праці органів досудового розслідування. Ця група завдань, покладених на розвиток і функціонування технологічних платформ, націлена на: виявлення нових науково-технологічних можливостей; визначення важливих напрямів вдосконалення галузевого регулювання для швидкого поширення перспективних технологій; розвиток центрів компетенцій у науково-технологічній сфері; підвищення потенціалу для реалізації складних науково-технологічних проектів, що вимагають участі різних організацій та міждисциплінарної взаємодії.

Державні органи виконавчої влади та інститути розвитку вітають інституційну, організаційну та консультаційну підтримку формування та розвитку технологічних платформ. Про важливість створення технологічних платформ наголошується у Національній економічній стратегії на період до 2030 року [6]. Такий розвиток стає необхідним для формування екосистеми цифрової економіки, де реалізується партнерство організацій, що забезпечує постійну взаємодію технологічних платформ, прикладних Інтернет-сервісів, аналітичних систем, фізичних і юридичних осіб, що належать їм, інформаційних систем органів державної влади.

У Напрямі 8 «Інформаційно-комунікаційні Технології» Національній економічній стратегії сформульовано пріоритетний сценарій розвитку інформаційного суспільства та наголошується, що сформовано національні технологічні платформи онлайн-освіти, онлайн-медицини, єдину інфраструктуру електронного уряду.

Пріоритетним і перспективним напрямом розвитку інформаційного суспільства є перехід на технологічні платформи для комунікації між усіма заінтересованими особами. Органи виконавчої влади можуть виступати в ролі координаторів і регуляторів, але підкоряються режиму онлайн-взаємодії з рештою учасників у межах горизонтальної мережі одного рангу.

Держава-платформа передбачає поступовий перехід на цифровий формат, де спілкування користувача платформи та держави відбувається через інтерфейси програмних додатків від численних приватних розробників за принципами вільного API «держави-платформи». Дані збиратимуться оф лайн та онлайн, аналізуватимуться для користувача. Цифрова ідентифікація користувачів і технології блокчейн гарантуватимуть захист та прозорість роботи системи.

Початок практичного втілення, розробки правової основи та регуляторного середовища цифрової трансформації правоохоронних органів щодо впровадження технологічних платформ можна побачити на прикладі прокуратури України. Головним напрямом цифрової трансформа-

ції прокуратури у Комплексному стратегічному плані реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки проголошується високотехнологічний нагляд на основі комплексної оптимізації виконання наглядових функцій єдиної безпечної цифрової платформи для забезпечення електронної взаємодії органів прокуратури всіх рівнів між собою та з іншими державними органами, впровадження сучасних механізмів та технологій протидії правопорушенням у цифровому середовищі. Це створює умови оперативної реалізації наглядових функцій у зв'язку з цифровізацією об'єктів нагляду [7].

«Держава-платформа» – це форсована цифровізація та впровадження нових моделей організації діяльності, яка є знаковим орієнтиром переведення діяльності органів досудового розслідування на наукові засади організації праці, оптимізації діяльності всіх правоохоронних органів. Такий перехід на інформаційно-технологічне забезпечення є неминучим, оскільки формування єдиного інформаційного простору спричинило створення численних інформаційних ресурсів, фіксування даних, відомостей і знань на відповідних носіях інформації. Численні організаційні структури забезпечують функціонування та розвиток єдиного інформаційного простору, зокрема збирання, оброблення, зберігання, розповсюдження, пошук і передачу інформації, та об'єднання різних мереж, систем і комплексів засобів зв'язку; засобів інформаційної взаємодії громадян із правоохоронними органами та їх доступу у певному правовому режимі до інформаційних ресурсів на основі відповідних інформаційних технологій.

Цифрова трансформація – це глибока реорганізація, реінжиніринг бізнес-процесів з широким застосуванням цифрових інструментів як механізмів виконання процесів, що призводить до суттєвого поліпшення характеристик процесів (скорочення часу виконання, збільшення виходу, скорочення ресурсів, що витрачаються виконання процесів) чи появи принципово нових якостей і властивостей (прийняття рішень у автоматичному режимі без участі людини).

Дані та програмні продукти стають головним інструментом та ключовим механізмом управління всіма технологічними процесами технологічних платформ, вони переміщуються в цифрові хмари, а основним каналом і простором обігу даних стає Інтернет. З погляду керівника та організатора діяльності – це нова якість управління, заснованого на аналізі всього обсягу доступної інформації.

Якщо проводити паралелі між цифровізацією суспільства та чинною технологією кримінально-процесуальної діяльності, то стає зрозуміло, що неможливо здійснити цифрову трансформа-

цію в умовах нескінченного потоку паперових документів, створюючи дублюючі інформаційні системи, які будуть обмежені нормативними актами відомств.

Повинна змінюватися організація отримання криміналістично значимої інформації в електронному вигляді до ухвалення проміжних рішень. Пріоритетом мають стати набуття цифрових навичок і знань співробітниками правоохоронних органів та розуміння можливостей, що дають технології. Такий підхід пов'язує пріоритет цифрової трансформації органів досудового розслідування та наукову організацію праці, нові інформаційні та цифрові компетенції працівників органів розслідування.

Під інформаційною компетенцією розуміють здатність вирішувати стандартні завдання професійної діяльності на основі інформаційної культури із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій та врахуванням основних вимог інформаційної безпеки з урахуванням воєнного стану, та здатність застосовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній діяльності з баченням реалій їх взаємозв'язків та перспектив використання [8, с. 170].

Виходячи з вимог цифрової трансформації пов'язуємо науковий підхід до кримінально-процесуальної діяльності на стадії досудового розслідування з такими характеристиками, як якість, ефективність та результативність. Класичні і універсальні визначення ефективності та результативності зафіксовані у міжнародному стандарті ISO 9001 «Системи менеджменту якості». Ефективність означає співвідношення між досягнутим результатом і використаними ресурсами. Результативність – це ступінь реалізації запланованої діяльності та досягнення запланованих результатів [9].

Під науковою організацією діяльності слідчого, як форми практичної реалізації, вчені розуміють безперервну науково організовану та науково обґрунтовану діяльність, що характеризується комплексом правових, економічних, соціальних, науково-технічних, організаційних та інших умов підвищення її ефективності, яка здійснюється на основі рекомендацій, що забезпечують оптимізацію та інтенсифікацію трудової діяльності із застосуванням інформаційні технології.

Наукова організація діяльності слідчого має бути заснована на останніх досягненнях природничих, технічних і правових наук як важливому засобі досягнення високої продуктивності та ефективності за одночасної економії ресурсного забезпечення діяльності слідчого.

Результатом цифровізації суспільства є наскрізна інтегрованість всіх даних (внутрішніх і зовнішніх) із усіх систем. Тим забезпечується висока доступність даних для аналізу. Напри-

клад, дані із відкритих джерел, медіа, соціальних мереж, систем відеоспостереження, біометричних персональних даних, інтернет-сервісів.

Використання нової цифрової інформації в аналітичній діяльності органів досудового розслідування дозволяє швидко і ефективно вирішувати завдання, які раніше не вирішувалися зовсім або вирішувалися вкрай складно, наприклад, висувати та перевіряти версії, вивчати особу, перевіряти алібі. Доступність для аналізу великого обсягу нової інформації є той феномен, який прийнято називати Big Data, або «великі дані».

Щодо реформування процесу досудового розслідування з методологічного погляду пропонуємо включити ознаку «використання досягнень інформаційних технологій» до поняття наукової організації праці органів досудового розслідування. Це є основою наукової організації діяльності органів досудового розслідування, оскільки містить ознаку «використання останніх досягнень науки та техніки».

Зазначена ознака націлюватиме органи досудового розслідування на впровадження інформаційних технологій у діяльність, забезпечить досягнення цілей розслідування з найменшою витратою сил, засобів, але з отриманням кращого результату під час доказової діяльності.

У центрі змін у результаті цифрової трансформації, отже, перебудови правовідносин лежить цифрова інформація як головний компонент формування нового типу діяльності. Сучасний підхід до використання цифрової інформації у доказуванні у кримінальних справах досліджував А. Скрипник, розкривши передумови використання на всіх етапах процесу доказування [10]. Підтримуючи його підхід до цифрової інформації, відзначаємо багаточільове значення через її унікальні властивості.

Цифрова інформація стала цінністю інформаційного суспільства, оскільки це таємниця, що охороняється законом, об'єкт і предмет злочинного зазіхання, засіб підвищення продуктивності праці, тобто неперевершений драйвер розвитку суспільства. З іншого боку, цифрова інформація є, можливим знаряддям і засобом скоєння злочину, слідом злочинної діяльності, який після процесуального закріплення стає електронним доказом.

Формування нової стратегії розслідування злочинів полягає у використанні її не просто як техніко-криміналістичний засіб і метод роботи зі слідами злочинів, а як науково-технологічний ресурс, що постійно розвивається, оскільки є найбільш досконалим засобом і методом ідентифікації, розробленим з урахуванням досягнень науки та технологій. По суті, електронна інформація створює нову технологію доведення через більш досконалі і точні математичні

алгоритми і методи комунікації між учасниками кримінального судочинства з суб'єктами інформаційно-технологічних систем, які накопичують кримінально-релевантну та криміналістично значиму інформацію.

Якісні характеристики цифрової інформації дозволяють отримувати у короткі терміни найповніші відомості про скоєний злочин. Повнота отриманих відомостей перетворює сукупність відомостей, підвищує достовірність та можливість перевірки джерел інформації. Цифрова інформація, за рахунок математичних алгоритмів, значно підвищує якість експертно-криміналістичної інформації, яка є індивідуальною сукупністю криміналістично значущих ознак об'єкта обліку, що виявляються та фіксуються з використанням спеціальних знань, експертно-криміналістичних методів і засобів, а це прискорює ідентифікацію об'єктів.

Пошук, збирання, фіксація, зберігання експертно-криміналістичної інформації про об'єкти обліку, які використовуються для вирішення завдань розслідування, дозволяють провести попереднє або експертне дослідження в коротший термін, отримати більш об'єктивний висновок експерта.

Об'єктивну інформацію можна отримати за допомогою датчиків, вимірювальних приладів. Але, відбиваючись у свідомості конкретної людини, інформація перестає бути об'єктивною, оскільки перетворюється залежно від думки, судження, досвіду, знань конкретного суб'єкта.

Цифрова інформація формує доказову інформацію, що є важливим при доведенні-переконанні в суді за участю присяжних засідателів. З розвитком технологій використання біометричних персональних даних, цифрова інформація дозволяє формувати цифровий профіль особи. У результаті правових вимог та регуляторної діяльності цифровий профіль особи починає формуватися з народження людини.

Протягом життєдіяльності особа використовуватиме різні цифрові послуги, отримувати різні послуги на платформних сервісах, наприклад платіжні послуги, банківські послуги, потрапляти в численні системи відеоспостереження, де вся інформація зберігатиметься про нього назавжди, якщо її примусово не видалити. Ці дані становитимуть цифровий профіль особи, який аналізуватиме слідчий завдяки цифровій інформації. Аналогічний підхід до цифрових біометричних персональних даних прийнято у країнах ЄС. Основні дані про особу та копію документів можуть бути прив'язані до єдиного ідентифікатора в електронних базах даних, це уможливорює електронний документообіг.

У державному документообігу при отриманні адміністративних послуг до ідентифікатора прив'язані скановані копії документів особи, що

зберігаються на сервері хмар, і для отримання адміністративні послуги достатньо вказати ідентифікаційний номер і посилання на скановану копію документа. Цифрова інформація є головним елементом цифрової трансформації та модернізації досудового розслідування, використовуючи який, органи досудового розслідування зможуть отримувати криміналістично значиму інформацію.

О. Храпенко, В. Сперанський зазначають, що суди, правоохоронні органи і адвокатура в Україні, опираючись на технологічні інновації, мають можливість стати більш ефективними та доступними [11, с. 460]. Важливо уникати етичних порушень і забезпечити захист інформації для забезпечення довіри до системи [12, с. 50].

Висновки. Цифрова трансформація суспільства створила інформаційно-технологічну основу модернізації досудового розслідування у кримінальному процесі. Але чинне кримінально-процесуальне законодавство не дозволяє застосувати існуючу інформаційну інфраструктуру у доказовій діяльності на повну потужність. Для цього потрібні законодавчі зміни. Впровадження пропозицій призведе до зниження витрат за рахунок оптимізації процесуальних рішень, скорочення часу на провадження слідчих і процесуальних дій.

Вчені-процесуалісти повинні усвідомити неминучість переходу в цифровій екосистемі від документів – до даних, тобто від паперового документообігу до цифрової форми, що забезпечить збирання, зберігання, обробку та впорядкування необхідних даних як доказів на етапі досудового розслідування.

Відкриті інтерфейси електронної взаємодії дозволяють органам досудового розслідування шукати, збирати, отримувати, фіксувати, аналізувати та використовувати кримінально-релевантну, криміналістично значиму доказову інформацію. Створено унікальні можливості для отримання достовірної, релевантної та ергономічної інформації, яка необхідна для формування доказів. Такі ознаки електронних документів, як придатність для сприйняття людиною, можливість передачі інформаційно-комунікаційними мережами, можливість ідентифікації, вписуються в пропонувану нову цифрову стратегію розслідування злочинів. Але для реалізації нової цифрової стратегії розслідування злочинів потрібні інституційні реформи та розбудова всієї системи кримінальної юстиції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Долженков О.Ф., Тарасенко Р.В. Стратегія як категорія теорії криміналістики та оперативно-розшукової діяльності. *Віс-*

ник кримінального судочинства. 2017. № 2. С. 150–156.

2. Колодяжний М.Г. Стратегія зменшення можливостей учинення злочинів: зарубіжні реалії, перспективи запровадження в Україні. Харків: Право, 2018. 214 с.
3. Берназ Д.В., Берназ П.В. Криміналістична стратегія як наукова категорія. *Актуальні проблеми держави і права*. 2008. Випуск 44. С. 28–32.
4. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 р. № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>.
5. Розгон О. Цифрова платформа як інструмент функціонування мережі трансферу технологій. *Право та інновації*. 2023. № 2 (42). С. 21–33.
6. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 р. № 179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text>.
7. Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки: Указ Президента України від 11.05.2023 р. № 273/2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2023#Text>.
8. Melnychenko B., Tsebenko S., Khomyshyn I., Sirant M., Yesimov S.. Organizational and legal principles of information security of enterprises in the conditions of martial law in Ukraine. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. 2024, № 1. С. 167–174.
9. ISO 9001 Системи менеджменту якості. URL: <https://tms.ua/sistemy-menedzhmenta/iso-9001/#:~:text=ISO>.
10. Скрипник А.В. Використання цифрової інформації в кримінальному процесуальному доказуванні: монографія. Харків: Право, 2022. 408 с.
11. Храпенко О.О., Сперанський В.О. Цифрова трансформація системи правосуддя, правоохоронних органів та адвокатури України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 12. С. 458–461.
12. Yesimov S., & Borovikova V. Methodological foundations of information security research. *Social and Legal Studios*, 2023. № 6 (1), 49–55.